

Met vier jaar en drie maanden was ik al vier keer verhuisd. Maar de andere keren ben ik vergeten. Het is een middag in november, ik ben al iets langer dan een meter en ik heb nog al mijn melktanden. De hemel is al loodgrijs, over een dik uur is het donker. Ik zit met onze rode kat op schoot in het trappenhuis van het gebouw naast het Ziekenhuis der Ongeneeslijken waar we sinds een jaar wonen. Ik heb een muts op, een paardendeken over mijn rug en wollen kniekousen aan, maar mijn blote handjes zijn paars van de kou, en blazen helpt niet om ze warm te krijgen. Door de wijd open deur van ons appartement komt geen warmte, want de haard is uit. Het pleisterwerk op de muren is opgebold van het vocht en afgebladderd, de gevallen schilfers verbrokkelen tussen mijn vingers tot stof zo fijn als meel. Dit rijtje huizen in de buurt van de rivier is ongezond, vervloekt zij de dag dat we hier zijn teruggekomen: dat zegt mijn moeder altijd, en ook nu, met gebroken stem, terwijl ze haar tranen wegveegt met de kale mouw van haar bontjas. Ik ben nog te klein om te snappen waarom ze zo'n hekel heeft aan dit huis.

Mijn moeder heeft mij aan mijn zus Albina toevertrouwd, want sinds de geboorte van Rocco zorgt Albina voor mij. Zij trekt me schone kleren aan, wast mijn haar, schrobt mijn rug, leert me rijmpjes en versjes. Ik aanbid haar, ik doe haar in alles na; Albina is al negen jaar, en zij mag binnenglippen in de grotemensenwereld die voor mij verboden terrein is. Ze ziet er leuk uit, mijn zus, met het koperkleurige haar van mijn moeder, en ze is ook net zo geestig en levendig als zij. Ze is mijn vaders lieveling. Ik weet niet hoe ik dat weet, maar ik weet het. Ik zou net zoals Albina willen zijn – dan zou Briccio ook gedichten en liedjes aan mij opdragen.

Ik hou met dezelfde bezitterige hartstocht als mijn moeder van hem, van die ongrijpbare man met zijn vingers onder de inktvlekken, die altijd over zijn papieren gebogen zit, afwezig, verstrooid, die nooit slaapt, die onder wel tien verschillende namen bekendstaat – een naam voor elke persoonlijkheid – en die de ene dag een schilderskiel draagt en de volgende dag het masker van Pantalone, de ene dag als een priester rondloopt en de andere dag een fluwelen hoed met rode veer huurt omdat hij door een stel bankiers is uitgenodigd voor een receptie. Hij is op zijn eenenveertigste nog steeds een knappe man, Briccio, met een dikke bos donkere krullen om zijn voorhoofd, rechte neus, puntsikje, ondeugende snor en zwarte ogen die glinsteren als pek. In mijn vroegste herinneringen is zijn haar al dunner en hier en daar grijs, en hebben de zorgen twee voren in zijn magere wangen getrokken, als een ploeg door rul zand. Maar evengoed weet ik hoe mijn vader er als jongeman uitzag, voordat ik er was: dat heb ik

gezien op een gravure van hem in een van zijn boeken, en toen snapte ik waarom mijn moeder, die door iedereen het hof werd gemaakt, uitgerekend de zoon van Materazzaro wilde. Die zou ik ook hebben gewild.

Maar vanmiddag heeft Albina alleen maar gezegd dat ik op de trap moet blijven zitten, dat ik niet moet storen bij de verhuizing en dat ik absoluut niet van mijn plek mag komen. Als alles klaar is roepen ze me en dan vertrekken we. Ons nieuwe huis wordt heel chic, het huis van twee prinsessen. Maar ik ben het beu om vlechtjes te maken in het haar van mijn lappenpop, ik heb niks te doen en ik verveel me. De tijd gaat zo langzaam. Ik heb het gevoel dat ik al een eeuwigheid bovenaan de trap zit.

Giacomo, de puisterige knecht van mijn vader, en een kruier zo groot als een buffel lopen vlotjes naar binnen in het appartement en komen hijgend naar buiten, gebukt onder het gewicht van de kisten vol boeken. De kruier moppert wat moet die lul met al dat oud papier, dat is alleen maar goed om vis in te verpakken. Mijn moeder heeft me geleerd dat je een kruisje moet slaan en 'God vergeve je' moet fluisteren als iemand vloekt of een schunnig gebaar maakt. En bij het woord lul moet je twee keer een kruisje slaan want dan denken mensen aan het instrument van de zonde. Ik ken dat woord want dat heeft mijn vader opgepikt in de San Carlo-kerk: volgens hem is dat woord de enige bijdrage van de mensen uit Lombardije aan de mooie Italiaanse taal. Ik fluister gauw 'God vergeve je' en sla de kruisjes. Dat doe ik vaak, want in Rome zijn nette taal en fatsoenlijk gedrag jammer genoeg een privilege van de mensen die ergens anders wonen. Die ben ik nog niet tegengekomen.

Albina loopt achter de kruier aan, bang dat hij haar rieten mand met haar naaigoed kapotmaakt; ze was begonnen een slabbetje te borduren voor Rocco, maar nu hij dat niet meer nodig heeft maakt ze er een kraagje van voor mij. De kruier blijft ineens staan, draait zich om en hijgt iets in haar gezicht. Albina deinst achteruit, rood als de schil van een appel. Het is niet goed dat Albina zo dicht bij die buffel staat, en dat zijn blik blijft hangen op haar lichaam in het rode jurkje, al weet ik niet precies waarom. Met haar negen jaar mag Albina minder dan ik. Ik mag in het trappenhuis spelen, maar mijn zus mag niet eens bij het raam gaan staan. Een van de eerste dingen die ik heb geleerd is dat een raam voor meisjes de poort naar de hel is.

Mijn moeder komt buiten adem de trap op vanaf de straat, ze ziet de geile blik van de kruier, grijpt Albina bij haar pols en sleurt haar naar binnen. Ik hoor de pets op haar wang zelfs met een muur van een arm dik tussen ons in. Ik blijf naar de deur staren, wachtend tot mijn moeder en zus verzoend naar buiten komen. Maar er komt een stoel naar buiten. In de leren bekleding zit een scheur ter grootte van mijn been. Zolang die stoel bij ons binnen stond, met een kussen erop, wist niemand ervan. Nu kan iedereen zien dat hij kapot is. In een opwelling

spring ik overeind en hol de trap af achter die gewonde stoel aan, alsof ik hem zou kunnen beschermen.

Onze meubels staan allemaal op straat, kletsnat en zwart van de regen. De kruier hijst ze zonder moeite, achteloos op zijn kar. Voor het eerst vormt zich een samenhangende gedachte in mijn hoofd, pijnlijker dan de klap die Albina op haar wang kreeg van mijn moeder. Daar staat ons hele huis, bij elkaar op een kar geladen die door één uitgeteerde ezel kan worden getrokken. We hebben niet veel meubels. De burens zullen erachter komen dat we arm zijn. Dat is het tweede wat ik heb geleerd. De inwoners van Rome kunnen worden onderverdeeld in vier categorieën. De rijken, de modalen, de armen, de stakkers.

Wij beschouwen onszelf als modalen. Dat weet ik van mijn oma Isabella, de altijd opgewekte moeder van mijn moeder; en dat is me ook verteld door mijn opa Giovanni Battista, de gierige vader van mijn vader: zij zijn de enige grootouders die ik heb, en ze zijn elkaars tegenpolen, dus als zij het ergens over eens zijn is dat een waarheid waaraan niet valt te tornen. Maar mijn vader heeft overal zo zijn eigen mening over, en hij trekt die algemeen aanvaarde rangorde in twijfel. Hij zegt altijd dat hij rijk is, steenrijk zelfs, schatrijk, omdat niemand, zelfs een paus niet, ooit rijker kan zijn dan een kunstenaar. Maar op dat moment bedenk ik dat mijn geliefde vader een valsspeler is, en dat hij me voor de gek houdt. We doen alleen maar net alsof we modaal zijn. Eigenlijk zijn we nauwelijks meer dan arm.

p. 44-47

Deel 1: De dochter van Giano Materassaio (1616-1628)

(Manon Smits)